

Білявка з Відня
Олекса Доніч

Полтавські детективи #1

Цикл детективних історій «Полтавські детективи» («Еліксир вічної смерті», «Домівка Річарда», «Білявка з Відня») заснований на реальних подіях кінця XIX початку XX століття. У Полтаві зникає Пересопницьке Євангеліє, найдавніша пам'ятка староукраїнської мови. Двоє друзів, детективів-аматорів, і чарівна Оксана, учениця славетного доктора Фрейда, повертають святку для українців книгу, але стикаються з могутніми, таємними силами...

Олекса Доніч

Білявка з Відня

Масонська люлька

– А це дуже цікава люлька, – сказав Іван Никифорович з хитрим блиском жовтавих очей. – У часи Миколи Палкіна завдяки такій люльці можна було й у Сибір поїхати за казенний кошт.

За вікнами виднілися високі білі кучугури, бо снігу випало в Полтаві нівроку, тьмяно рожевів морозний захід, по шибках повзли крижані візерунки. У розжареній печі, обкладеній світло – блакитними кахлями з квітковим малюнком, потріскували дубові поліна, додаючи затишку вітальні Івана Івановича. Він саме повернувся з відрядження до Миргорода на похорони тамтешнього засідателя, де й придбав у сім'ї покійного колекцію старовинних люльок.

Яких люльок там тільки не було! З довгими чубуками та мундштуками, геть згризеними міцними зубами запорізьких розбишак ще на берегах Туреччини та в чайках, обшитих очеретом, на Чорному морі. Глиняних голландських череп'янок та коштовних порцелянок, що їх привозили з Європи військові найманці – козаки ще за часів взяття отаманом Сірком Дюнкерку. Простих носогрійок й цупечок та бойових люльок видатних козарлюг, завбільшки з кулак, окованих міддю й оздоблених бурштином і намистом. Різьблених чортами та янголами люльок миргородського полку, серед яких була й люлька грузинського князя й поета Давида Гурамішвілі, для котрого Миргород став другою батьківщиною, а Григорій Сковорода – другом та вчителем.

Але серед цього розмаїття Івану Никифоровичу впала в очі саме люлька з вирізьбленими на ній масонськими знаками. Ця люлька зі старого наросту кореню середземноморського вересу, з мундштуком зі слонячої кістки, добре збереглася, бо, мабуть, користувалися нею рідко. Вріарова чаша, розміром з добрячий кулак, мала різьбу з десятків чудернацьких символів, довгий чубук був окований сріблом із карбуванням мальтійським хрестом, загубник з бурштину у формі риб'ячого хвоста теж приховував на собі загадкові позначки.

– Палкіна? Ви маєте на увазі імператора Миколу Першого? То й при Другому ще можливо задарма з'їздити в казенному вагоні до Сибіру за якусь

дрібничку, – в тон приятелю відповів Іван Іванович, з посмішкою подивившись з верхівки свого зросту на маленького товстуна, що задумливо підкручував рудого вуса. – А що ви на тій люльці таке дивне роздивилися?

– Річ у тому, що на люльці розташовані масонські символи. А як відомо, на початку XIX сторіччя на Полтавщині був осередок впливової масонської ложі. В неї входили навіть такі багатії, як Кочубей. Та керували цим осередком зовсім інші люди, а багатії були лише, так би мовити, на підхваті. Грошові мішки, не більше. Тому, коли царський уряд заборонив масонство та почалися арешти, такі, як Кочубей, відбулися легким переляком та, звісно, чималенькими грошенятами на хабарі, – презирливо посміхаючись, розповідав Іван Никифорович.

– Цікаво. Це ті Кочубеї, що з їхнього роду походила юна Мотря Кочубей, коханка старого гетьмана Мазепи? – виявив обізнаність у амурних справах минулої Гетьманщини Іван Іванович.

– Саме так. Так що за таку люльку в ті часи можна було втрапити в велику халепу. Деякі невеличкі полтавські пани лише за масонський знак у якомусь листі поїхали тоді до Сибіру. Звісно, не з власної волі, – з сумною усмішкою відповів Іван Никифорович.

– Які все ж жахливі часи. А що було далі з полтавськими масонами? – приятель дійсно неабияк зацікавився цією розповіддю.

– Царська кішка знала, чие сало з'їла, то ж була постійно насторожі. Наші краї завжди були осередками вільності та загрози для деспотів, навіть після розгрому козацтва. До речі, Південне товариство декабристів, до якого входило багато полтавців, мало значно радикальніші погляди, ніж Північне. Є думка, що ці товариства конфліктували між собою, Південне встановило зв'язки з польськими патріотами, а дехто з імперців Північного навмисне підставив за це його під знищення ціною провалу свого сумнозвісного грудневого повстання.

– Отакої! Здається, вони ненавиділи одне одного більше, ніж царат? – здивувався Іван Іванович.

– Так, північний декабрист закінчувався там, де починалося південне питання. Декілька членів полтавської масонської ложі потім увійшли до Південного товариства, а правнук Данила Апостола, того самого, на чий кошт, наприклад, була побудована відома вам церква у Сорочинцях, Сергій, був страчений Миколою Першим. Це той, хто сказав під час повішення: «Нещасна Росія, і стратити як слід не вміють».

По полтавській ложі був спеціальний наказ царя. Але, на щастя багатьох учасників, голова ложі, чи можливо зіц-голова, Новіков, помер за два тижні до приїзду справжніх слідчих. Багато паперів було спалено, за свідченнями прислуги, якимись невідомими людьми, котрі видавали себе спочатку за слідчих. Подейкують, що в тих паперах були й проекти незалежності України, плани звільнення покріпачених козаків, загальної освіти та багато іншого.

– Схоже, що цей Новіков теж був підставною фігурою. Хто ж були ті загадкові та спритні люди й куди поділися?

– Це – досі таємниця, є припущення, що це були мазепинці, нащадки втікачів до Європи з почту Мазепи, що організували товариство для боротьби з царатом та помсти за гетьмана. Але однаково, хоч більшість паперів зникла, деяким масонам прийшлося посидіти у Петропавлівській фортеці, а потім усе життя бути під таємним наглядом поліції. Деяким прийшлося емігрувати, – всівся на любимого коника Іван Никифорович.

– Такий гарний вечір сьогодні, Іване Никифоровичу, що давайте не поминати вже те лихе та журливе, – запропонував Іван Іванович, розливаючи у келихи міцної, тягучої мов мед, малинової настоянки. – Беріть краще будь-яку старовинну люльку з колекції, що вам до вподоби, та розкуримо духмяного турецького тютюну.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=23397010&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.